
TOBIAS KAPELADUNA

(3n. SARIA)

Tobias kapeladuna, Euskalerrian azken urteetan eza-gutu izan diran kanpotar inguru-zaindariatako bat izan zan.

Itxas ertzeko erri polit eta kresal usaindun baten egoan.

Gizon andi soñez, zarkar eta traketza egituretan... eta etxea zaindu eta bere gurariei eusteko, azkena nekez elduten jakona.

Errian, eguneroko goraberetan, bera egoan taldeak, aldi aretan, lau gizonak gaur ogeirek baño bildur geiago sortzen eben egunetan egon zan ain zuzen Akillape erritxoan.

Aldi aretan, itxasertzeko erriak bizitasun berezi bat artzen eben antxoa sasoiari.

Antxoa lez ezagutzen dan arraiñari al dala egunean bertan gazitu, burua kendu, eta latetan edo upeletan gorde bear izaten da, ez edozelan, banan banan ondo "empakatuta" baño, bestela erbestera bialtzeko azala be galtzen dabelako eta balioa erraz galdu.

Antxoak erri guztiari lana emoten eutsan: ume, andre, zar-saritu eta abarrei kabanetan (fabriketan). Bai eta mutil, gizon eta andre be, txalopetan, ama zar eta aguretutako eta ezin kaleratutako gizonak bakarrik etxeetan gelditzen zirala, eurak be aalik ez eukelako.

Antxoa arrantzu egunetan, saretako arrantza eran ba zan, lenengo gau osoa itxasoan igaroten eben txalopak sareak zabaldua, goizaldetan jaso eta gero portura etorri eta arrain ori saldu aurretik sareko malletatik bana-banaka atera bear, (errian despika deitzen eutsen zeregin one-ri) maluska barik, apurtu barik, alik eta bizien, Arrantzal-ien Kofradian edo benta-etxian arraiña saltzean, alik eta sal-ordaiñik onena lortzeko.

Orretarako, bear aña edo komeni bestean lanerako eskurik gure erritxoetan batzen ez zanez, España zear ezagutzen ziran ijito familiarik geienak urreratzen ziran itxas ertzera. Orrela, esateko, Santoña, Colindres eta Laredo inguruetan, ille bi ingurutan bertan biziten lagaten eutsen, baño udarako ospa bialdu andik.

Bermeo, Lekeitio eta Ondarroa'n, nai eta erri egaletan kokatuta biziten lagaten eutsen. Ori bai, kontuz ibiltzeko zemaiekaz. Eta bardintsu Mutriku, Getari, Orio aldetan.

Baña ijitoei edo motxallei kontuz ibilteko eskatzea, itargiari il goran adarretatik eutsita dindilizka lez ibiltea baño entzungogorrigo zan.

Jakiña, gizartetik kanpora bizi diran ibiltari oneik, buruauste asko emoten eutsen erritarrei; bear ba da

euren erru andi barik, eurak be gizartean biziteko dauken eskubidearen garrez.

Orrelako zerbait jazoten zan Akillape'n be.

Tobias izentatuta euken bere taldekideak ijitoei lotsa sartzeko eta batez be bein illundu ezkerro errian zear ibiltzen ez lagateko. Eta ori erriko dendarien etenbako eskabide biurtzen zan, bein illundu ezkerro, eta kabanetatik urten, gona andi eta kolore bizidun ijiteme andra orreik, euren jantzi eta soñetako kedar usain eta fabriketako arrain usaiñez giroa be aldatzen ebelako, saldretan dendetan sartzan ziranean, eta dendariari sortzen eutsen bildurragaz, gizajoa zer eginten eban be ez ekiala lagaten ebenean, denda egaletan banatu eta erakusgai eukazan janari nai beste salgaiak ezin zainduta.

Gauza guztietan lez, ba egozan euren artean gizartera egiñagoak, ikasiagoak, batez be urietan bizitera oituta egozanak, baño beste asko, dendari baten esanetan, inpernuetako deabruak baño be faltsu, maltzur, atzipe-lari eta lapurragoak ziralako, amantal eta gonetan, metroak aña sakel, toxa eta eskuta zorroak euki eta erabilten zituelako.

Eta dendariak, barruko egalen baten eukazan salgaiak zertzuk ziran bigarren egunerako jakiteko nortasuna eukenez, dendaria bakarrik ba egoan, eta esanaren esanez alako gaikien baten billa barrura joatera makurtzen ba zan... agur aren irabaziak!

Dana dala, Tobias urreratzen ikusten ebenean, laster sakabanatuten ziran, baño ez aldretan, banaka baño, eta zerka, etxarte, kantoi eta bide-kurutze eta abarretatik berangandik laster iges edo eskutatatu.

Baña Tobias'en "zeregiña" eta atsegin ebana, gizonak zaintzea zan.

Errietako baster unetan ba dakie edaritegi eta tabernak egorten eta Akillape'n be ba egoan orrelako bat.

Eta Tobias ez zan bertara urreratzen gizonak ardaugaz patxadan jarri arte eta beti be tabernan igarri barik, bat batean sartzeko eran baño.

Orrelakoetan, bere agurra zelakoa izango zan ba ekien lez, andik arin ospa egiteko zemai eta abarrekaz, laster asten jakozan erruki eske lez, egun guztien lanian ibili eta eurak eskubiderik ez ete euken eta antzerako koplekaz ordu laudenen bat irabazten eben ase arte eta bein orretara elduta, ijitoen artean egoten ziran zar bi edo iru izaten ziran kapeladunari ederkatura egiñaz, besteetxei etxerako bidean oraindik euken zuloen baten sartzeko aukera billatzen eutsenak, Tobias'eri berak gura eban

kopatxoan bat atara eta taberna aretako egoera ia "balzitu" arte luzatu eragiñaz.

Ori bai, Arnasa bera be guzurragaz erreten eukiarren, ez ebalai nai, eta ez atarateko eskatzen eutsan tabernariari, baña onek zirikalari, jaramonik ez eta pixkabategaitik artuko ebalai, ta kopea betien-bete ataraten eutsan Tobias'eri eta une bardiñean an egozan beste ijito bie.

Azkenean abestuten asten ziran alkarren leian abesti gangar batzuk, ori bai, Tobias'ek barrutik ateari bultzada bat emonda, kanpotik iñok oartu ez egiazan.

Gero, berezko oituraz, Tobias asarretu egiten zan eta zentellaka asi, berandu zala, ordua zala, geiago ezin eikeala eta andik urteteko zital agintzen ijito lagunei, eta bera joaten zan euren atzetik, bere zeregiña beteten ebi-lala erakutsi nairik.

Orrelakoetan batzutan kapea, bestetan beste zerbaiz astuta lagaten eban Tobias'ek. Tabernariak ba ekian azken dsangana egiteko aitzakia izaten zala, ijitoak kiñu eginda tabernariari ordainduta lagaten ekielako.

Baña egun baten Tobias zurbil biurtu zan, ijotoei lagundu ondoren. Pistolaren utsunea artuta etorran.

Tabernan sartu eta mai inguru eta azpietara begira asi zan. Gero zokonduek. Larritzen asi zan.

Tabernaria adarra jo nairik asi zan, zirikalari zan-eta. Baña Tobias ez egoan orretarako. Zaindari batek bere izkillua galtzea, taldetik kanpora bialtzeko bidea zan. Berotu zan. Basterrak aztertu zitun, gero ta estuago.

Ba noa, esan eutsan tanernariari. Eta konponduko naz paperak egiten.

Tabernaria bildurtu zan. Tobias'ek andik urtenaz batera, bere atzetik deika asi eta tabernara biurtu eragin eutsan.

Tobias'ek bereala: Benetan, Txomin. Ni ezin nei joan Zaindetxera pistola barik, bestela illunpean egun asko igaro ondoren, kalean ogibiderik barik lagako nabelako.

Eta tabernariak ekin: Ikusi dozuz zeuk ondo basterrak?

—Izarrak be ikusten nabil.

—Zaragiak dagozan egala ikusi dozu?

Eta ekin barriro, mai-azpi, egal, bitarte eta abar azkertzen.

Txomin tabernaria, bitartean, komunera joan zan. Komuneko zuloan paper multso bat sartu eban eta ara jaurti pistola zuloan bera ez galtzeko eran.

Eta barriro Tobias'en ondora urreratu, pistola billatzen laguntzen eutsan itxurak berari agertuaz, eta onela itaunka jardun:

Benetan be ekarri dozu gaur pistolarik?

—Zelan urtengo nitzan zerbitzuan pistola barik?

—Iñoiz gertatu lei...

—Pentsatu be ez orrelakorik.

—Eta ziur zagoz onera ekarri dozula?

—Egongo ez naz ba?

—Emen... Arrigarri da. Eskatzera joan zara?

—Ez. Zegaitik diñozu ori?

—Iñoiz ba dakizu etxekotasunez ogi koskorren baten billa joaten. Baña komunera joan zara. An begiratu dozu?

—Izan naz. Begiratu be egin dot.

—Iñok ostu ba dautzu, bear ba da, komuneko bonbaren ur-tokian eskutau be egiten dabe orrelakoak. Ijito orreik zenbat dakien iñok ez daki.

—Orrelakorik ba litz, biar kaboaren aurrean...

—Kaboaren aurrean? Ez zara konturatzen orregaz zeure burua salatzen dozunik?

Nik baño burua argiengo daukazu, euki be, Txomin.

Orrelako jardunak gero ta keskatiago eta itsuago lagaten eban Tobias.

Joan zan komunera ta bonbako kateari ten egin? eutsan. Ta ura jaustean, an asi zan pistola bolo-boloks zuloako paper artean.

Tabernari! Txomin! Emen dago, emen dago! deika asi zan.

Atara eban zulutik eta aren nasaitasunak.

—Zeuri jausi jatzu?, zirikatu eban Txomin'ek

—Atara egizu kopa bat, larrialdia baretzeko be.

Baretzen asi zanean, tabernariak:

—Pistola ederra daukazu.

—Atsegin? Salduko dautzut.

—Eta gero?

—Tratua egingo dogu. Au ez, baña biar zaingoan artuko dot besteren batena ta or konpon. Ekatzuz amar duro, illaren azkenean konponduko gara.

—Pistoleagaitik?

—Ez, pistolarena biar egingo dogu...

Eta biaramonean an joan zan Tobias betiko orduan tabernara. Eskutuan tabernariari pistola bat erakutsi eutsan... baña onek ez eutsan artu. Bera bildurtu egin zala pistola eukiten eta abar aitzakituz. Izerditan jarri zan.

Tobias'ek familiko premiñak eta abar agertu eutsazan. Eta barriro eskatu beste amar ogerleko illaren azkenerarte.

Tabernariak ordurarteko oitura zala-ta emon eutsazan diruak eta esan: Zu eta ni ulertuko gara Tobias. Ekatzu bostekua. Gizonen eskutukoak dira oneik!

Tobias'ek jakin ba leu lapurtxo zirikalaria nor zan...

Augustin Zubikarai

